

Своїми публікаціями Пилип Кислиця створив літопис культурно-мистецького життя обласного центру, починаючи з 80-х років минулого століття до сьогодні. Читаючи його рецензії, відгуки, статті, дізнаємось, чим жили й чим радували містян сумські театри, філармонія, музеї, дитяча художня школа ім. М. Лисенка, бібліотеки протягом сорока років. Приміром, серед подій та постатей театального життя, які стали об'єктами інтересів Пилипа Кислиці, – життєвий і творчий шлях Ади Роговцевої, Неоніли Домбровської, Олександри Сокол, Євгенії Серебрякової, Миколи Ластовецького, Сергія Мусенка та інших.

Щодо інтересів Пилипа Марковича настільки широке, що, заговоривши з ним на якусь тему, неодмінно почуєш не менш ґрунтовний коментар стосовно купи інших цікавих подій та фактів. І не лише обізнаність у літературі, театальному мистецтві й живописі вразить вас, а насамперед, нестандартні підходи й судження щодо творчості класиків, скажімо, Ольги Кобилянської чи Ірини Вільде, репертуару театрів ім. М. Заньковецької у Львові чи Національного академічного ім. І. Франка в Києві.

З огляду на широку ерудицію, комусь може здатися, що Пилип зростав у професорській сім'ї, але це – хлопчина із багатодітної родини з невеличкого подільського села Івашкове, що на межі

Хмельницької та Одеської областей. У його сільському дитинстві всі працювали змалку, а братися за уроки чи художні книжки дозволялося лише виконавши батьків наказ – коли вибрали картоплю,

«Як? Без словника?» – оторопіла я.

«Без словника, – категорично відповів Пилип, – а потім випишеш незрозумілі слова».

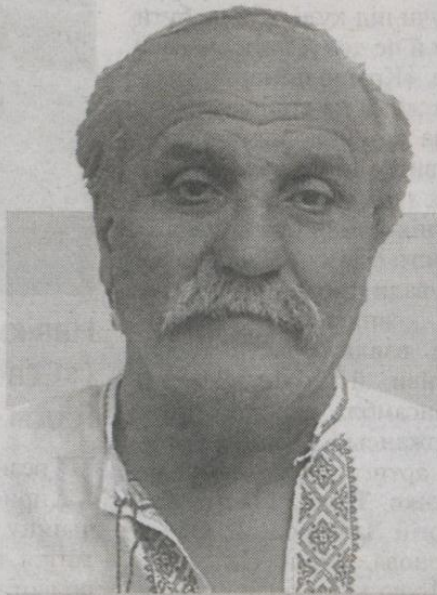
Той залік я склала успішно, викладач лиш здивовано покрутив у руках лейпцигську книжку. Надалі з німецької я отримувала тільки п'ятірки, державний екзамен – теж на відмінно. А наше спілкування з «учителем» тривало. З'ясувалося, що не тільки іноземні мови, а й світову та вітчизняну літературу Пилип знав краще за багатьох філологів. У безмежному морі світової класики почувався наче риба у воді: Джордж Байрон чи Анатоль Франс, Шекспір чи Гете, – про всіх він міг говорити три-

тож на цей рік ми «гукнули» Пилипа. І відтоді вже мали можливість досхочу спілкуватися довгими зимовими вечорами біля вогню в грубці. Він міг викладати – без перебільшення – всі предмети, при потребі заміняв вчителів математики, фізики, історії, географії тощо. Звісно, як це буває з людьми масштабних обдарувань, не надто любив писати навчальні плани, клопітливо перевіряти зошити. Спочатку нового вчителя іноземної мови школярі побоювалися, вважали диваком, бо той говорив із ними лишень англійською, щораз на уроці давав багато матеріалу. Але згодом на перервах діти юрмилалися коло Пилипа Марковича, іноді бешкетували, але із цікавістю хапали кожне його слово. Через роки виявилось, що чимало із посіяного міцно засіло в дитячих головах, і найбільше, про кого згадували учні, – це саме про вчителя Кислицю.

ся поглядами на літературу. Він дуже любив Панаса Мирного й Ольгу Кобилянську, Емінеску й Рільке, Лесю Українку й Степана Васильченка, оповідання якого радив мені ставити в шкільному драмгуртку. Під час тих шкільних п'єс навіть шибайголови затихали, мотали на вус, а що вже казати про вдумливих учнів!

У нашій родині любили співати народне, долучався до нас і Пилип, особливо любив «Ой у полі три криниченьки», «Ой не світи, місяченьку», «Яром, яром пшениченька ланом», «Дощик», «Час додому, час!».

Пилип Кислиця працював перекладачем у Сумському насосному заводі, пізніше – в редакціях газет, друкарень, словом, де траплялася робота в непрості 90-ті. Після роботи робив переклади, писав п'єси, нотатки тощо. І хоч жилося сутужно, але він умів бути щасливим у своєму прекрасному світі літератури й мистецтва.

25 ЛИСТОПАДА ВІДЗНАЧАЄ СВІЙ
70-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ ЗНАНИЙ
МИСТЕЦТВО- ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ,
ТЕАТРАЛЬНИЙ КРИТИК,
ЖУРНАЛІСТ І ПЕРЕКЛАДАЧ
ПИЛИП МАРКОВИЧ КИСЛИЦЯ.

Мій Учитель –

Пилип Кислиця

привчали до праці і своїх чотирьох дітей.

У повоєнному селі – з його труднощами та напівголодним існуванням – у Пилипа була єдина розрада: книжка. В ній допитливий хлопчак черпав знання й враження про цей неймовірний світ. Книги були з ним усюди: на вигоні, де пас корову, в портфелі, щоб почитати на перерві, а згодом і в дорозі. Не дивно, що після Івашківської школи цей начитаний селюк із золотою медаллю закінчив десятирічку в райцентрі Кодими, до якої щодня долав із десятків кілометрів. Він знав усі предмети на відмінно і не тільки в межах шкільної програми. Серед однолітків вирізнявся бідним одягом, але й жагою до знань, як колись його улюблений Іван Франко. Тож випускнику Кислиці відкрилися двері будь-якого вишу, а він все ніяк не міг вибрати, бо, на правду, йому хотілося вчитися скрізь. І спочатку вступив на фізмат Одеського універу, потім, зрозумівши, що це не для нього, захотів опанувати й інші професії: від школи мистецтв до ветеринарного технікуму, од учителя до газетяра.

Ми познайомилися, коли я навчалася на філологічному факультеті Вінницького педінституту. На першому курсі мала перездати залік із німецької, і мій майбутній чоловік, тоді студент Микола Кришталь, привів мене до товариша, з яким жили в гуртожитку. Вислухавши мою проблему, Філя (як ми його звали, – авт.) повів нас до книжкового магазину, де наполіг купити німецьку книжку, видану в Лейпцигу. Йшлося в ній про балет. Відкрив першу сторінку й сказав: «Читай! А потім, не заглядаючи у словник, спробуй розповісти, про що в ній йдеться».

вало, змістовно, із захопленням, вдумливо перечитував їх епістолярії. Напевно, через цю любов до художнього слова, студент Пилип Кислиця, врешті, перевівся з іноземного факультету на філологію російську. Згодом, готуючись до аспірантури, здав кандидатський мінімум із німецької, студіював французьку філологію в Харкові. Так, знання він дуже любив.

Коли приїжджав на гостини в містечко Гнівань, що на Вінниччині, де ми з чоловіком вчителювали, в хаті починався розгартіаш – це Пилип Маркович виймав із шафи всі наші книжки. Біля дивана на столику, на підлозі лежали томи Франка, Кобилянської, Льва Толстого. З моїм чоловіком вони сперечалися про Спінозу, Сковороду чи Гайдеггера. Отож чи поралися ми по господарству, чи дивилися телепередачі, чи гуртом «вигулювали» його хрещеника, а нашого сина Богдана, спілкування наше перетворювалося на свято. Перехожі зачудовано обертались, але ми не зважали, бо ці розмови були нашими «університетами». Неординарні підходи Пилипа до літератури, театру, всього мистецтва, ніби розсували звичні рамки, давали уявлення про світ у його повній красі. Пам'ятаю, як ми говорили про Максима Рильського:

«Ви читали вірша Рильського «Є така поезія Верлена»? – питав Пилип. – Там є такі рядки: «Я люблю, коли є в домі діти і коли вночі вони сміються», а у Верлена приблизно так: «Я люблю, коли є в домі діти, коли по ночах вони є в домі діти, коли по ночах вони плачуть». От тобі й «різниця», а з неї постає постать гуманної людини, дуже доброї, мудрої, – «старого Максима»...

Був період, коли у нашій Гніванській школі вчителька іноземної пішла у декретну відпустку,

Він постійно шукав себе. Працював у школах Літинщини, Буковини, Сумському педінституті, у Воздвиженському радгоспі-технікумі, де найбільш реалізував себе. «Люблю працювати з агрономами й зоотехніками, вони не лише землю й фауну розуміють, серед них чимало поетів», – ділився при зустрічі Пилип Маркович.

Через свою фанатичну любов до мистецтва часто потрапляв у кумедні ситуації. Пам'ятаю, як одного разу загітував поїхати до Київської опери – почути Анатолія Солов'яненка в ролі Фауста. Погодившись на цю авантюру, я все ж переживала: треба було мерщій дібратися до столиці, але ж квитків в оперу Пилип ще не мав.

«Там у мене режисер знайомий, пройдемо!» – з легкістю запевняв Філя.

Коли ми з електрички «пригналися» до театру, біля входу вже стояло багато охочих, питалися про «зайвий квиточок». Прекрасний тенор Солов'яненка виривався назовні, додавав нам охоти. Зрозумівши, що нічого не вийде, Пилип скомандував: «Ідемо в театр Франка, там сьогодні Михайла Старицького грають». Вистава, здається «Майська ніч», на той час уже почалася. Спершу нас не пускали, потім зглянулися, що ми здалеку, провінціали. І от щастя – ми в залі! Втім, як тільки скінчився перший акт, Філя розчаровано прорік: «Хіба це Україна? Це Ріо-де-Жанейро! Що за парубоцькі свитки, розмальовані на спинах?» Його обуренню не було меж...

Пилип любив писати листи, до мого чоловіка Миколи Кришталь – англійською, до мене – німецькою мовою. В цих листах після коротких повідомлень про життя-буття й пригоди ділив-

Пилипа Кислицю важко уявити з погаслим поглядом, байдужим до краси. Він і тепер не проти сісти в потяг, що повезе до столиці на оперу чи балет, виїхати за місто, «де асфальту нема». Торік довелося побувати в Сумах. Відтоді я зрозуміла захоплені відгуки Пилипа про це місто, що нагадує «маленький Петербург» Гоголя, з кварталами старих вулиць, соборами й музеями, з такою ж любов'ю жителів до театру. Знайомлячи із Сумами, Пилип Маркович завів мене в громадську читальню, куди кожен може зайти у вільну хвилинку, переглянути чи почитати книги, що їх зносять ініціативні небайдужі люди.

Наостанок зазначу: чи могла б я уявити життя своє та нашої родини, в якому б не було цього дивака, людини широких обдарувань та енциклопедичних знань, схожого одночасно на Дон Кіхота й на бентежного Дон Жуана Лесі Українки (не в розумінні походеньок, а схожого духовно), на Степана Васильченка й на П'єра Безухова, на Байрона й Гейне водночас? З висоти прожитих років, набутків і втрат, я дякую цьому щирому українцеві, дивовижному чоловікові – освіченому, талановитому, неприкаяному – за дружбу, за те, що став нашим учителем на шляху пізнання мистецтва й цілого світу. І бажаю йому нових радісних осягнень у ХХІ столітті.

Жанна ДМИТРЕНКО,
поетеса,
член Національної спілки
журналістів України,
м. Вінниця

Р. С. Редакція газети «Сумщина» також вітає нашого автора й хорошого друга з ювілеєм: із роси і води Вам, Пилипе Марковичу!